

سفارت جمهوری اسلامی ایران - آستانه

بسمه تعالی

میزان تولید و صادرات غلات قزاقستان در سال ۲۰۲۵، فرصتها، چالش ها، چشم انداز، جایگاه ایران در خرید و ترانزیت غلات این کشور

خلاصه مدیریتی :

تولید غلات قزاقستان در سال ۲۰۲۵ همچنان یکی از ارکان اصلی کشاورزی و صادرات غیرنفتی کشور باقی ماند. با وجود کاهش سطح زیرکشت گندم در چارچوب سیاست تنوع بخشی به الگوی کشت، تولید غلات در سطحی مطلوب حفظ شد و قزاقستان توانست جایگاه خود را به عنوان یکی از تأمین کنندگان مهم گندم در آسیای مرکزی و بازارهای منطقه ای حفظ کند. برآوردهای مختلف نهادهای داخلی و بین المللی، تولید کل غلات در سال ۲۰۲۵ را بین ۲۶ تا ۲۷ میلیون تن و تولید گندم را حدود ۲۰/۳ میلیون تن را نشان می دهد .

قزاقستان به عنوان یکی از ده صادرکننده برتر گندم در جهان، چشم اندازی روشن در تولید و صادرات غلات دارد. این کشور با زیر کشت بردن بیش از ۱۶.۵ میلیون هکتار، حجم صادرات خود را به بیش از ۱۲ تا ۱۳ میلیون تن رسانده است و از طریق توسعه کریدورهای ترانزیتی، نقش مهمی در امنیت غذایی منطقه ایفاء می کند. قزاقستان در بحبوحه برداشت بی سابقه و افزایش ذخایر، لجستیک صادرات غلات را تقویت می کند.

در بخش کسب و در سال ۲۰۲۵ صادرکنندگان غلات قزاقستان تشویق می شوند که قبل از پایان سال ۲۰۲۵، حمل گندم فصل جدید را آغاز کنند تا واجد شرایط دریافت بازپرداخت حمل و نقل که برای اوایل سال ۲۰۲۶ برنامه ریزی شده است، باشند. بیش از ۳۰ میلیارد تنگه (تقریباً ۶۰.۶ میلیون دلار آمریکا) سال آینده برای حمایت از صادرکنندگان غلات از طریق برنامه دولتی با هدف جبران افزایش هزینه های لجستیک اختصاص داده خواهد شد. این کشور به عنوان تولیدکننده عمده گندم در جهان، نقش کلیدی در امنیت غذایی منطقه اوراسیا دارد. چالش های اصلی این بخش شامل فرسودگی ماشین آلات و زیرساخت های لجستیکی است؛ در حالی که فرصت های عمده آن در توسعه مسیرهای ترانزیتی و گسترش تقاضا در بازارهای آسیایی نهفته است.

تولید بالای پایدار و حمایت مداوم دولت کشاورزان قزاق در سال ۲۰۲۵ دوباره محصول خوبی برداشت کردند، در حالی که ذخایر قابل توجهی از غلات در بازار داخلی باقی مانده بود. با توجه به نتایج مثبت برنامه یارانه، دولت تصمیم گرفت در سال ۲۰۲۶ نیز به حمایت از صادرکنندگان و تولیدکنندگان غلات ادامه دهد.

انتظار می رود یارانه های حمل و نقل، که تقریباً ۴۰ دلار در هر تن تخمین زده می شود، از ثبات مالی تولیدکنندگان حمایت کند، رقابت پذیری گندم قزاقستان را افزایش دهد و حضور این کشور را در بازارهای سراسر اروپا، آفریقا، خاورمیانه و آسیای مرکزی تقویت کند.

متن گزارش :

برداشت بی‌سابقه قزاقستان در سال ۲۰۲۵ برداشت تاریخی غلات و دانه‌های روغنی را ثبت کرد. با این حال، ظرفیت محدود تقاضا در بازارهای سنتی آسیای مرکزی، خطرات عرضه بیش از حد را ایجاد کرد و قیمت‌های داخلی را کاهش داد. در سه ماهه چهارم سال ۲۰۲۵، در بحبوحه رقابت بالا و فرصت‌های صادراتی محدود، قیمت گندم در بازار داخلی به طور قابل توجهی کاهش یافت. برای تثبیت اوضاع، دولت یک برنامه یارانه حمل و نقل را معرفی کرد که جغرافیای صادرات را به طور قابل توجهی گسترش داد و حجم حمل و نقل را افزایش داد. قزاقستان در بحبوحه برداشت بی‌سابقه و افزایش ذخایر، لجستیک صادرات غلات را تقویت می‌کند.

بنابه اظهار مقامات وزارت کشاورزی، صادرکنندگان باید محموله‌ها را از قبل برنامه‌ریزی کنند، زیرا تحویل به بازارهای یارانه‌ای می‌تواند تا ۳۰ روز طول بکشد. یکی از الزامات کلیدی برای دریافت یارانه در سال ۲۰۲۶، ارائه اسنادی است که تأیید می‌کند محموله در آن سال تقویمی به مقصد خود رسیده است. برداشت بی‌سابقه قزاقستان در سال ۲۰۲۵ برداشت تاریخی غلات و دانه‌های روغنی را ثبت کرد. با این حال، ظرفیت محدود تقاضا در بازارهای سنتی آسیای مرکزی، خطرات عرضه بیش از حد را ایجاد کرد و قیمت‌های داخلی را کاهش داد. در سه ماهه چهارم سال ۲۰۲۵، در بحبوحه رقابت بالا و فرصت‌های صادراتی محدود، قیمت گندم در بازار داخلی به طور قابل توجهی کاهش یافت. برای تثبیت اوضاع، دولت یک برنامه یارانه حمل و نقل را معرفی کرد که جغرافیای صادرات را به طور قابل توجهی گسترش داد و حجم حمل و نقل را افزایش داد.

رشد صادرات با یارانه‌ها محقق می‌شود در دوره ژانویه تا نوامبر ۲۰۲۵، حمل و نقل غلات از طریق راه آهن قزاقستان تقریباً در تمام مسیرهای بین‌المللی به شدت افزایش یافت. صادرات به بنادر دریای سیاه ۱۵۰ درصد افزایش یافت، حمل و نقل به بنادر بالتیک روسیه ۱۹۶ درصد افزایش یافت، تحویل به کشورهای بالتیک ۷۹۹ درصد افزایش یافت، صادرات به آذربایجان ۵۵۶ درصد رشد کرد و حمل و نقل به ایران ۱۹۷ درصد افزایش یافت. این گسترش مسیرهای صادراتی به تثبیت قیمت غلات داخلی، کاهش خطرات دامپینگ و تحریک بخش‌های مرتبط اقتصاد، از جمله لجستیک، فرآوری، تولید ماشین‌آلات و صنایع خدماتی کمک کرد.

بر اساس آمار نهایی وزارت کشاورزی قزاقستان برای سال ۲۰۲۵، این کشور با ثبت دومین سال پیاپی برداشت بی‌سابقه، مجموعاً حدود ۲۶ تا ۲۷.۱ میلیون تن غلات (شامل گندم، جو، ذرت و سایر غلات) برداشت کرده است. تولید غلات در سال ۲۰۲۵ با افزایش حاصل‌دهی به میانگین ۱۶.۳ تا ۱۷ سنتنر در هکتار (۱.۶۳ - ۱.۷ تن در هکتار) از ۱۶ میلیون هکتار زمین زراعی همراه بوده است.

بنابر این، قزاقستان در بحبوحه برداشت بی‌سابقه و افزایش ذخایر، لجستیک صادرات غلات را تقویت می‌کند. در بخش کسب و کار، صادرکنندگان غلات قزاقستان تشویق می‌شوند که قبل از پایان سال ۲۰۲۵، حمل گندم فصل جدید را آغاز کنند تا واجد شرایط دریافت بازپرداخت حمل و نقل که برای اوایل سال ۲۰۲۶ برنامه‌ریزی شده است، باشند. بیش از ۳۰ میلیارد تنگه (تقریباً ۶۰.۶ میلیون دلار آمریکا) سال آینده برای حمایت از صادرکنندگان غلات از طریق برنامه دولتی با هدف جبران افزایش هزینه‌های لجستیک اختصاص داده خواهد شد.

طبق اظهارات مقامات وزارت کشاورزی، صادرکنندگان باید محموله‌ها را از قبل برنامه‌ریزی کنند، زیرا تحویل به بازارهای یارانه‌ای می‌تواند تا ۳۰ روز طول بکشد. یکی از الزامات کلیدی برای دریافت یارانه در سال ۲۰۲۶، ارائه اسنادی است که تأیید می‌کند محموله در آن سال تقویمی به مقصد خود رسیده است.

بر اساس آمار نهایی وزارت کشاورزی قزاقستان برای سال ۲۰۲۵، این کشور با ثبت دومین سال پیاپی برداشت بی‌سابقه، مجموعاً حدود ۲۶ تا ۲۷ میلیون تن غلات (شامل گندم، جو، ذرت و سایر غلات) مقدار ۴/۳ میلیون تن دانه های روغنی برداشت کرده است. تولید غلات در سال ۲۰۲۵ با افزایش حاصل‌دهی به میانگین در هکتار (۱.۶۳ - ۱.۷ تن در هکتار) از ۱۶ میلیون هکتار زمین زراعی همراه بوده است. بنابه اظهار مقامات وزارت کشاورزی، صادرکنندگان باید محموله‌ها را از قبل برنامه‌ریزی کنند، زیرا تحویل به بازارهای یارانه‌ای می‌تواند تا ۳۰ روز طول بکشد. یکی از الزامات کلیدی برای دریافت یارانه در سال ۲۰۲۶، ارائه اسنادی است که تأیید شد.

میزان تولید غلات کشور قزاقستان در سال ۲۰۲۵ به تفکیک هر محصول :

بر اساس داده‌های رسمی اداره آمار قزاقستان و گزارش‌های وزارت کشاورزی این کشور، تولید محصولات اصلی غلات و دانه‌های روغنی در سال ۲۰۲۵ به شرح زیر بوده است :

گندم	۲۰/۳ میلیون تن
جو	۴ میلیون تن
ذرت	۸۵/۱ میلیون تن
حبوبات	۱ میلیون تن
سایر غلات	۸۵/۱ میلیون تن
تولید مجموع غلات	۲۶ میلیون تن
دانه های روغنی	
آفتابگردان	۲/۱ میلیون تن
کتان	۱ میلیون تن
کلزا	۵/۱ میلیون تن
سویا	۱۹/۱ میلیون تن
سایر دانه های روغنی	۵/۱ میلیون تن
تولید مجموع دانه های روغنی	۴/۳ میلیون تن

نکته مهم این است که قزاقستان همچنان یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان و صادرکنندگان گندم در جهان است و گندم ستون اصلی کشاورزی این کشور محسوب می‌شود. در سال ۲۰۲۵ حدود ۲۰/۳ میلیون تن گندم برداشت شد که بیش از سه‌چهارم کل تولید غلات کشور را تشکیل می‌دهد.

تفکیک تولید محصولات غله‌ای در سال ۲۰۲۵:

- گندم (Wheat): حدود ۲۰.۳ میلیون تن (شامل گندم نرم و سخت). با وجود کاهش ۹۰۰ هزار هکتاری سطح زیر کشت، تولید گندم به دلیل بهبود عملکرد، نیم میلیون تن نسبت به سال قبل افزایش داشته است.
- جو (Barley): حدود ۴ میلیون تن.
- ذرت (Corn): حدود ۱ میلیون تن.
- سایر حبوبات (Legumes): حدود ۱ میلیون تن.
- دانه‌های روغنی: حدود ۴.۳ میلیون تن.

نکات اساسی و مهم تولید سال ۲۰۲۵:

- تنوع‌بخشی به محصولات: کاهش سطح زیر کشت گندم و افزایش کشت دانه‌های روغنی و حبوبات که سودآوری بیشتری دارند.
- کیفیت: بیش از ۷۵ درصد از گندم برداشت شده در رده‌های ۱ تا ۴ (کیفیت خوراکی) قرار دارد.
- صادرات: در بازه سپتامبر تا نوامبر ۲۰۲۵، صادرات غلات نسبت به سال قبل ۲۱ درصد افزایش یافته است.
- شرکای اصلی صادراتی: چین، ازبکستان، افغانستان و ایران
- بر اساس گزارش‌های سال زراعی ۲۰۲۵-۲۰۲۶ (سپتامبر ۲۰۲۵ تا آوریل ۲۰۲۶)، قزاقستان به عنوان یکی از تولیدکنندگان بزرگ غلات در آسیای مرکزی، رکورد جدیدی در صادرات ثبت کرده است.
- تولید، صادرات و مصرف داخلی غلات (۲۰۲۵-۲۰۲۶)
بر اساس آمارهای سال ۲۰۲۵ و گزارش‌های وزارت کشاورزی قزاقستان، این کشور سال بسیار پررونقی را در تولید و صادرات غلات پشت سر گذاشت.
- میزان تولید: برآورد تولید غلات (وزن خالص) برای سال ۲۰۲۵ حدود ۲۶ تا ۲۷ میلیون تن بوده که از این میزان، حدود ۲۰/۵ میلیون تن گندم است. برخی گزارش‌ها تولید کل گندم را در سال ۲۰۲۵ را یکی از بالاترین آمار تولید در ۲۰ سال گذشته است.
- مصرف داخلی: مصرف داخلی غلات، به ویژه گندم برای خوراک دام، آرد خوراکی، برای خوراک دام، بذر و پردازش به دلیل افزایش صادرات در سال ۲۰۲۵ حدود ۹ میلیون تن بوده است. پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۲۶ به حدود ۱۰ میلیون تن برآورد شده است.
- تولید بیش از نیاز: قزاقستان معمولاً بیش از دو برابر نیاز داخلی خود غله تولید می‌کند و مازاد آن صادر می‌شود و پتانسیل صادرات می‌تواند ۱۳ تا ۱۵ میلیون تن در سالهای آینده افزایش یابد.
- کشورهای هدف صادراتی غلات (مقاصد اصلی):
قزاقستان غلات خود را به بیش از ۸۰ کشور عرضه می‌کند، اما تمرکز اصلی بر بازارهای آسیای مرکزی، افغانستان و چین است:

۱- ازبکستان: بزرگترین واردکننده غلات قزاقستان که صادرات به آن رشد قابل توجهی حدود ۴۶ افزایش دارد

- ۲- افغانستان: از مقاصد اصلی که صادرات گندم و آرد به آن با رشد چشمگیر تا ۵۱ درصدی مواجه بوده است.
 - ۳- چین: تقاضای بسیار بالایی برای واردات جو، کنجاله و آرد خوراک دام از قزاقستان دارد.
 - ۴- تاجیکستان، قرقیزستان و ترکمنستان: بازارهای سنتی که صادرات به آنها افزایش یافته است.
 - ۵ - ایران، آذربایجان و گرجستان: بازارهایی که صادرات به آنها از طریق مسیرهای جدید لجستیکی احیا شده است و از سرگیری و افزایش صادرات از طریق بنادر آکتائو و کوریک
 - ۶- کشورهای اروپایی : ترانزیت و صادرات به اروپا مقصدی برای گندم باکیفیت و با پروتئین بالا (مانند ایتالیا).
 - ۷- بازارهای جدید: صادرات به کشورهای شمال آفریقا (مراکش، الجزایر) و ویتنام.
- آمار کلیدی غلات قزاقستان در سال ۲۰۲۵:**
- **افزایش صادرات:** رشد صادرات ناشی از تقاضای پایدار، تقویت مسیرهای لجستیکی و حمایت‌های دولتی است.
 - **حمل و نقل:** صادرات غلات از طریق راه‌آهن ملی «تمیر ژولی» مدیریت می‌شود و حجم حمل و نقل ریلی به شدت افزایش یافته است.
 - **تنوع بخشی:** قزاقستان در حال تنوع بخشی به محصولات کشاورزی خود با افزایش تولید دانه‌های روغنی و حبوبات است. بر اساس آمارهای سال ۲۰۲۵ و اوایل ۲۰۲۶، قزاقستان یک سال زراعی تاریخی را پشت سر گذاشته و رکورد تولید و صادرات غلات را ثبت کرده است. این کشور یکی از ۱۰ صادرکننده اصلی گندم در جهان است.
 - **حمایت دولتی:** افزایش صادرات با حمایت‌های ترانزیتی و یارانه‌ها (تا سپتامبر ۲۰۲۶) تقویت شده است.
 - **کیفیت:** با وجود حجم بالا، به دلیل آب و هوای بارانی در زمان برداشت، بخشی از گندم تولیدی دارای کیفیت پایین تری (گرید ۴) بوده است
 - **وضعیت کلی:** تولید ناخالص کشاورزی در سال ۲۰۲۵ رشد چشمگیری داشته و عملکرد در هر هکتار نسبت به سال قبل حدود ۱۰ درصد افزایش یافت.
 - **توان صادراتی:** پیش‌بینی شده است که حجم صادرات غلات قزاقستان از محصول سال ۲۰۲۶، بین ۱۳ تا ۱۵ میلیون تن باشد.
 - **رکورد صادرات:** صادرات غله (گندم و آرد) در ۲۰۲۵ به حدود ۳.۹ میلیون تن رسید که رشد پایدار و قابل توجهی را نسبت به سال قبل نشان می‌دهد.
 - **فرصت‌های پیش روی حوزه کشاورزی قزاقستان :**
 - **سطح زیر کشت:** حدود ۱۶.۵ میلیون هکتار از اراضی قزاقستان به کشت غلات اختصاص دارد که بخش اعظم آن در مناطق شمالی و مرکزی متمرکز است.

- **تنوع محصولات:** گندم (به‌ویژه گندم سخت و باکیفیت)، جو و دانه‌های روغنی از محصولات اصلی هستند.
- **رشد افزایشی:** تولید ناخالص کشاورزی این کشور در سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته و دولت با اعطای یازانه‌ها، مکانیزاسیون و نوسازی تجهیزات، به دنبال افزایش بهره‌وری است.
- **مسیرهای ترانزیتی و لجستیک (ازجمله ایران):** حمل‌ونقل ریلی، خطوط ریلی مهم‌ترین ابزار صادرات غلات قزاقستان است. سالانه بیش از ۱۰ میلیون تن غلات از طریق شبکه راه‌آهن جابه‌جا می‌شود.
- **کریدورهای ایران:** تبدیل ایران به کریدور ترانزیتی و افزایش چشمگیر ارسال غلات از بنادر (مانند بندر آکتائو) به مقاصد فرامنطقه‌ای، مسیرهای صادراتی قزاقستان را متنوع‌تر کرده است. همچنین مسیر ریلی اینچ‌برون و بنادر شمالی ایران (مانند امیرآباد و کاسپین) و همچنین مسیرهای منتهی به بندرعباس، امکان دسترسی قزاقستان به بازارهای بین‌المللی و آب‌های آزاد را فراهم کرده‌اند.
- **توسعه مقاصد جدید:** قزاقستان در تلاش است تا با توسعه شبکه لجستیک، صادرات خود را به بازارهای دوردست‌تر مانند چین و اروپا نیز گسترش دهد.
- **بازارهای بزرگ منطقه‌ای:** افغانستان و چین از مقاصد اصلی صادراتی هستند که تقاضای آن‌ها برای غلات قزاقستان رشد چشمگیری داشته است.
- **موقعیت استراتژیک و ترانزیت:** تبدیل شدن ایران به یک کریدور ترانزیتی مهم، حجم جابه‌جایی و صادرات غلات قزاقستان از طریق خطوط ریلی و بندر آکتائو را به‌شدت افزایش داده است.
- **پتانسیل بالای صادرات آرد:** قزاقستان علاوه بر دانه گندم، ظرفیت بسیار بالایی برای صادرات آرد به بیش از ۸۰ کشور جهان دارد.
- **گسترش تقاضا در بازارهای آسیایی:** قزاقستان توانسته است صادرات غلات خود به بازارهای سنتی نظیر ازبکستان و افغانستان را به شکل چشمگیری افزایش دهد.
- **همکاری با چین:** صادرات غلات به چین رشد خیره‌کننده‌ای داشته و به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین بازارهای هدف در طرح کمربند و راه شناخته می‌شود.
- **جذب سرمایه‌گذاری و فناوری:** نیاز مبرم به نوسازی تجهیزات کشاورزی، فرصت‌های جذابی را برای شرکت‌های بین‌المللی در جهت ارائه فناوری‌های نوین و مکانیزاسیون کشاورزی ایجاد کرده است
- **چالش‌های اصلی پیش‌روی افزایش تولید غلات**
- **تغییرات اقلیمی:** وابستگی شدید به شرایط آب‌وهوایی و خشکسالی‌های دوره‌ای، چالش اصلی تولید پایدار است.
- **ناوگان فرسوده و کمبود تجهیزات بخش کشاورزی:** حدود ۹۰ درصد ماشین‌آلات و ادوات کشاورزی این کشور عمری بیش از ۱۰ سال دارند، این امر منجر به افت بهره‌وری و افزایش هزینه‌های تولید می‌شود و به شدت نیازمند نوسازی و سرمایه‌گذاری هستند.

- **مسائل لجستیکی و حمل و نقل:** دسترسی به موقع به بازارهای بین‌المللی و پایانه‌های صادراتی به دلیل مشکلات زیرساختی و کمبود واگن‌های باری، همچنان یکی از موانع کلیدی است.
- **خاک‌های مستعمل:** بهره‌برداری‌های بی‌رویه در دوران شوروی موجب فقر مواد مغذی در بسیاری از زمین‌های زراعی شده و بر کیفیت و کمیت محصولات تأثیر منفی گذاشته است.
- **کمبود منابع آبی و کیفیت خاک:** بخش عمده‌ای از زمین‌های کشاورزی در دوران شوروی از مواد مغذی تهی شده‌اند و تغییرات اقلیمی اخیر، دسترسی به منابع آب پایدار را برای کشاورزان دشوارتر کرده است.
- **موانع لجستیکی و حمل و نقل:** دسترسی نامناسب به پایانه‌های صادراتی و کمبود واگن‌های باری ریلی از مسائل کلیدی است که سرعت صادرات و توسعه تجارت بین‌المللی را محدود می‌کند.
- **نوسانات قیمتی:** کشاورزان قزاقستانی همواره نگران افت قیمت محصولات خود در بازارهای جهانی و منطقه‌ای هستند.

ارتقاء حوزه کشاورزی در سال ۲۰۲۵:

- صادرات کشاورزی در سال ۲۰۲۵ قزاقستان با ۳۷ درصد افزایش به حدود ۷ میلیارد دلار رسیده است.
 - به دلیل تنوع‌بخشی، صادرات حبوبات و دانه‌های روغنی نیز افزایش قابل توجهی داشته است.
 - دولت قزاقستان یارانه‌های حمل و نقل را برای حفظ این سطح از صادرات تا سپتامبر ۲۰۲۶ تمدید کرده است.
 - فرآوری مواد خام کشاورزی به یک محرک کلیدی رشد تبدیل می‌شود. هدف استراتژیک تعیین ده توسط رئیس دولت، افزایش سهم محصولات فرآوری شده به ۷۰ درصد است.
 - تولید ناخالص کشاورزی در سال ۲۰۲۵ با ۵.۹ درصد افزایش به ۹.۸ تریلیون تنگه رسید. کشاورزان ۲۶ تا ۲۷ میلیون تن غلات (وزن خالص)، از جمله ۲۰.۳ میلیون تن گندم، برداشت کردند. برداشت دانه‌های روغنی به رکورد ۴/۳ میلیون تن رسید، در حالی که حبوبات بیش از ۱ میلیون تن محصول داشتند.
 - تنوع‌بخشی به زمین‌های کشاورزی، ساختار تولید را تغییر داده است و کشت حبوبات ۲۷۵۰۰۰ هکتار و دانه‌های روغنی بیش از ۱ میلیون هکتار افزایش یافته است.
 - ارزش تولید مواد غذایی در سال ۲۰۲۵ به ۳.۹ تریلیون تنگه رسید که ۸.۱ درصد بیشتر از سال ۲۰۲۴ است.
 - صادرات محصولات فرآوری شده ۳۵ درصد افزایش یافت و به ۳.۶ میلیارد دلار رسید.
 - تقریباً ۹۰ کارخانه فرآوری دانه‌های روغنی در کشور با ظرفیت بیش از ۵ میلیون تن وجود دارد. تولید روغن نباتی با ۱۷.۴ درصد افزایش به ۸۸۸,۸۰۰ تن رسیده است. فرآوری غلات سالانه بیش از ۵ میلیون تن است.
- چشم انداز حوزه کشاورزی:**
- سه کارخانه فرآوری عمیق با ظرفیت بیش از ۵۰۰ هزار تن در حال فعالیت هستند که نشاسته، گلوتن، ملاس و بیواتانول تولید می‌کنند.

- قرار است تا سال ۲۰۲۸، تأسیسات جدید فرآوری عمیق غلات با ظرفیت کلی ۵.۸ میلیون تن در سال راه‌اندازی شود. سرمایه‌گذاری‌ها در مجموع تقریباً ۱.۹ تریلیون تنگه خواهد بود و بیش از ۳۳۰۰ شغل ایجاد می‌کند.
- طیف محصولات شامل اسیدهای آمینه، شربت‌ها و ویتامین‌ها نیز خواهد شد. همچنین برنامه‌ها شامل ۱۳ پروژه در فرآوری دانه‌های روغنی (به ارزش ۹۴ میلیارد تنگه) و ۱۲ پروژه در صنعت لبنیات (به ارزش ۴۱ میلیارد تنگه) است.
- ۲۱۰ شرکت در صنعت گوشت با ظرفیت تقریبی ۴۵۰ هزار تن و ۱۸۰ شرکت در صنعت لبنیات با ظرفیت تقریبی ۲.۷ میلیون تن وجود دارد.
- پردازشگران واجد شرایط دریافت وام‌های ترجیحی با نرخ بهره ۲.۵٪ برای خرید دارایی‌های ثابت و نرخ بهره ۵٪ برای سرمایه در گردش هستند. نرخ بازپرداخت یارانه‌های سرمایه‌گذاری برای تولید با فناوری پیشرفته به ۵۰٪ افزایش یافته است.
- در سال‌های آینده، تمرکز اصلی بر توسعه فرآوری عمیق، گسترش ظرفیت تولید، افزایش تولید محصولات با ارزش افزوده بالا و تقویت جایگاه صادراتی قزاقستان در بازارهای جهانی خواهد بود.

میزان صادرات غلات قزاقستان به ایران در سالهای اخیر، چالش‌ها، راهکارهای پیشنهادی جهت رفع موانع و مشکلات بین دو کشور ،

- صادرات غلات قزاقستان به ایران در سال‌های ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶ روندی صعودی داشته و ایران دوباره به یکی از مهم‌ترین بازارهای غلات قزاقستان تبدیل شده است.
- دولت قزاقستان اعلام کرده توان صادرات سالانه تا ۲ میلیون تن گندم و ۱ میلیون تن جو به ایران را دارد. این موضوع در مذاکرات رسمی میان وزارتخانه‌های کشاورزی دو کشور در سال ۲۰۲۵ مطرح شده است .
- از سپتامبر ۲۰۲۵ -۲۰۲۴، صادرات غلات قزاقستان از یک میلیون تن فراتر رسید که خیلی بیشتر از دوره مشابه سال قبل بود.

مهم‌ترین اقلام صادراتی غلات به ایران شامل: گندم، جو، ذرت، کنجاله، روغن‌های نباتی و خوراک دام

• وضعیت در سال ۲۰۲۶

- پس از یک وقفه کوتاه در حمل‌ونقل منطقه‌ای، صادرات غلات قزاقستان به ایران در مارس ۲۰۲۶ از طریق بندر آکتائو از سر گرفته شد .
- ایران همچنان خریدار سنتی گندم و جو قزاقستان محسوب می‌شود و در سال ۲۰۲۵ حدود یک میلیون تن گندم از این کشور وارد کرده است .

مهم‌ترین چالش‌ها در خصوص اقلام صادراتی غلات به ایران :

با وجود رشد صادرات، برخی عوامل می‌توانند بر تجارت غلات دو کشور اثر بگذارند:

۱- از لحاظ امکانات و هزینه ها :

- هزینه‌های حمل‌ونقل از طریق دریای خزر
- کمبود کشتی‌های حمل غلات
- رقابت غلات روسیه در بازار ایران
- تحولات ژئوپلیتیکی منطقه و مسیرهای ترانزیتی
- محدودیت‌های حمل‌ونقل و لجستیک
- کمبود ظرفیت ریلی در برخی مسیرها .
- ازدحام در بنادر دریای خزر .
- هزینه بالای جابه‌جایی و تخلیه بار .

۲- تفاوت مقررات و استانداردها

- الزامات بهداشتی و قرنطینه‌ای متفاوت .
- طولانی بودن فرآیندهای گمرکی .

۳- مشکلات مالی و بانکی

- محدودیت در نقل‌وانتقال پول .
- ریسک نوسانات ارزی .

۴- کمبود زیرساخت‌های ذخیره‌سازی

- ظرفیت محدود سیلوها و پایانه‌های تخصصی غلات در برخی نقاط مسیر .
- رقابت با سایر صادرکنندگان از جمله حضور روسیه و سایر تأمین‌کنندگان غلات در بازار ایران .
- راهکارهای پیشنهادی جهت رفع موانع و مشکلات :

۱- توسعه کریدورهای حمل‌ونقل :

- الف - تکمیل و توسعه کریدور شمال-جنوب، افزایش ظرفیت خطوط ریلی و ارتقای پایانه‌های مرزی می‌تواند زمان و هزینه حمل را کاهش دهد. مقامات دو کشور نیز بر توسعه این مسیرها تأکید کرده‌اند .
- ب - ایجاد پایانه‌های تخصصی غلات و سرمایه‌گذاری مشترک در سیلوها، انبارها و پایانه‌های غلات در بنادر ایران به ویژه در جنوب کشور، باعث کاهش هزینه‌های لجستیکی و افزایش سرعت ترانزیت می‌شود .

۳- هماهنگ‌سازی مقررات :

- پذیرش متقابل گواهی‌های بهداشتی و قرنطینه‌ای .
- دیجیتالی‌سازی اسناد تجاری و گمرکی .
- ایجاد «پنجره واحد تجاری» بین دو کشور .

۴- ارائه تسهیل مالی :

- استفاده از ارزهای ملی در تجارت دوجانبه .
- ایجاد سازوکارهای تهاتر کالا .
- مشارکت بانکهای توسعه‌ای و صندوقهای ضمانت صادرات .

۵- قراردادهای بلندمدت :

انعقاد قراردادهای چندساله بین واردکنندگان ایرانی و صادرکنندگان قزاق، ریسک نوسان قیمت و حجم عرضه را کاهش می‌دهد.

۶- همکاری سه‌جانبه با ترکمنستان :

بخش مهمی از حمل غلات قزاقستان از مسیر ترانزیتی ترکمنستان انجام می‌شود؛ بنابراین توافقی‌های سه‌جانبه درباره تعرفه‌های ریلی، زمان‌بندی قطارها و تسهیل ترانزیت اهمیت زیادی دارد .

۷- اجرای گشت فراسرزمینی کشاورزی :

○ ایران یکی از بازارهای مهم برای غلات قزاقستان، به‌ویژه گندم، جو و دانه‌های روغنی است، لذا افزایش صادرات محصولات کشاورزی مورد نیاز ایران، اجرای گشت فراسرزمینی کشاورزی است .

۸- توسعه همکاری در حمل‌ونقل و لجستیک :

- دو کشور برای تسهیل ترانزیت محصولات کشاورزی و استفاده از مسیرهای حمل‌ونقل از جمله کریدور شمال-جنوب همکاری می‌کنند .
- ایران همچنین برای عبور کالاهای کشاورزی قزاقستان از خاک خود توافقی‌هایی امضا کرده است که دسترسی قزاقستان به بازارهای خاورمیانه و جنوب آسیا را آسان‌تر می‌کند .

۹- اجرای تفاهم‌نامه‌های حوزه کشاورزی :

○ از سال‌های گذشته تفاهم‌نامه‌هایی برای توسعه کشاورزی در مناطق مختلف قزاقستان، از جمله همکاری در تولید غلات، برنج، ذرت و جو، امضا شده است .

۱۰- تقویت همکاری‌های نهادی

- کمیسیون مشترک اقتصادی ایران و قزاقستان به‌طور منظم درباره توسعه همکاری‌های کشاورزی، افزایش تجارت محصولات کشاورزی و اجرای پروژه‌های مشترک مذاکره می‌کند. در نشست‌های سال‌های ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶ نیز کشاورزی یکی از محورهای اصلی گفت‌وگوها بین دو کشور بوده است .
- در مجموع، چشم‌انداز فعلی نشان می‌دهد که روابط تجاری کشاورزی میان قزاقستان و ایران در حوزه غلات رو به گسترش است و دو کشور هدف‌گذاری کرده‌اند حجم مبادلات گندم و جو را در سال‌های آینده به چند میلیون تن در سال برسانند.

تجزیه و تحلیل کارشناسی :

براساس اعلام بانک جهانی؛ این کشور دارای منابع آبی کافی، ظرفیت بالا برای تولید محصولات با کیفیت، نزدیکی به بازارهای بزرگ و سرمایه گذاری فزاینده در کریدورهای حمل و نقل و تجاری است. به گفته کشاورزان رطوبت فعلی خاک به چشم انداز گندم زمستانه کمک می‌کند. بر اساس داده‌های رطوبت خاک سطحی و زیرسطحی در مناطق تولید غلات شمالی در ماه آوریل در مقایسه با زمان مشابه سال گذشته بیشتر گزارش شده است.

علیرغم اینکه قزاقستان از طرفی با چالش‌هایی نظیر فرسودگی ماشین‌آلات و محدودیت‌های لجستیکی مواجه است. با این حال، با گسترش کریدورهای ترانزیتی از جمله مسیر ایران و افزایش تقاضا در بازارهای منطقه (افغانستان و چین)، فرصت‌های بی‌نظیری برای توسعه و ارتقای امنیت غذایی پیش‌روی این کشور قرار دارد. شرایط آب‌وهوایی عمدتاً مساعد، بهبود رطوبت خاک در فصل رشد و توسعه فناوری‌های کشاورزی از عوامل اصلی حفظ عملکرد مزارع بودند. در مقابل، بارندگی‌های اواخر فصل در برخی مناطق بر کیفیت بخشی از محصول گندم اثر گذاشت. قزاقستان علاوه بر تأمین نیاز داخلی، ظرفیت صادراتی قابل‌توجهی در سال زراعی ۲۶/۲۰۲۵ در اختیار دارد. پیش‌بینی می‌شود صادرات غلات و فرآورده‌های مرتبط، به‌ویژه گندم و آرد، در سطحی بالاتر از میانگین سال‌های گذشته باقی بماند و بازارهای سنتی نظیر ازبکستان، افغانستان، تاجیکستان و قرقیزستان همچنان مقصد اصلی صادرات باشند.

قزاقستان به‌عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده غلات در آسیای مرکزی، نقش مهمی در امنیت غذایی منطقه و تجارت بین‌المللی گندم ایفا می‌کند. وسعت اراضی زراعی، منابع طبیعی مناسب و تمرکز تاریخی بر تولید گندم باعث شده است که این کشور در میان صادرکنندگان مهم غلات جهان قرار گیرد. گندم مهم‌ترین محصول زراعی قزاقستان است و سهم عمده‌ای از ارزش افزوده بخش کشاورزی و درآمدهای صادراتی این کشور را تشکیل می‌دهد.

در سال ۲۰۲۵، سیاست‌های دولت بر افزایش بهره‌وری، تنوع‌بخشی به الگوی کشت و توسعه محصولات با ارزش افزوده بیشتر متمرکز بود. در نتیجه، بخشی از اراضی گندم به کشت دانه‌های روغنی و حبوبات اختصاص یافت، اما تولید غلات همچنان در سطحی مطلوب باقی ماند. این روند نشان‌دهنده حرکت تدریجی بخش کشاورزی قزاقستان از تمرکز صرف بر گندم به سمت ساختاری متنوع‌تر و مقاوم‌تر در برابر نوسانات بازار و تغییرات اقلیمی است.

کمک ایران به بخش کشاورزی قزاقستان در قالب ایجاد بازار برای محصولات کشاورزی قزاقستان، سرمایه‌گذاری در صنایع غذایی و فرآوری، توسعه مسیرهای ترانزیتی و اجرای پروژه‌های مشترک کشاورزی بوده است. این همکاری‌ها به افزایش تولید، صادرات و جذب سرمایه در بخش کشاورزی قزاقستان کمک کرده‌اند. موثرترین راه‌حل در راستای صادرات غلات قزاقستان به ایران و ترانزیت غلات از طریق ایران، ترکیب توسعه زیرساخت‌های ریلی و بندری، کاهش موانع گمرکی، ایجاد پایانه‌های تخصصی غلات و سازوکارهای مالی پایدار

است. روندهای اخیر نشان می‌دهد صادرات غلات قزاقستان به ایران رشد چشمگیری داشته و با رفع این موانع، ایران می‌تواند به یکی از مهم‌ترین بازارها و همچنین مسیر ترانزیتی غلات قزاقستان به خلیج فارس تبدیل شود. رفع چالش‌های صادرات غلات قزاقستان به ایران نیازمند ترکیبی از اقدامات زیرساختی، تجاری و مقرراتی است. با توجه به رشد قابل توجه تجارت غلات بین دو کشور در سال‌های اخیر، فرصت مناسبی برای حل موانع موجود فراهم شده است.

<https://www.noorbusiness.com/%D8%A2%D8%AE%D8%B1%DB%8C%D9%86-%D8%A2%D9%85%D8%A7%D8%B1-%D9%85%DB%8C%D8%B2%D8%A7%D9%86-%D8%B5%D8%A7%D8%AF%D8%B1%D8%A7%D8%AA->
<https://astanatimes.com/2025/12/kazakhstan-strengthens-grain-export-logistics-amid-record-harvest-and-rising-stocks/>
<https://www.google.com/search?q=%D8%8C+%D9%85%D8%B5%D8%B1%D9%81+%D8%AF%D8%A7%D8%AE%D9%84%DB%8C+%D9%85%D9%82%D8%AF%D8%A7%D8%B1+%D8%AA%D9%88%D9%84%DB%8C%D8%AF+%D9%88+%D8%B5%D8%A7%D8%AF%D8%B1%D8%A7%D8%A>
<https://www.instagram.com/reel/DONt3coDD-H/>
<https://caravan-info.pro/fa/264402-2/>

تهیه و تنظیم: طاهری - رایزن اقتصادی سفارت جمهوری اسلامی ایران - آستانه